

Temat: **Opozycja demokratyczna na Dolnym Śląsku**

Propozycja innych tematów:

- Wrocławskie krasnale a demokracja.
- Jak krasnale komunizm we Wrocławiu obaliły...

Zamierzone osiągnięcia:

Przygotowanie przed lekcją – uczeń:

- zna pojęcia: opozycja, stan wojenny, represje;
- potrafi podać przykłady organizacji opozycyjnych oraz metody i formy ich działania;
- umie opisać formy represji stosowane przez władzę wobec działaczy opozycji.

• Cel ogólny:

- poznanie roli regionu w walce o demokrację i suwerenność narodu.

• Cele operacyjne:

A. Uczeń zna:

- organizacje opozycji demokratycznej,
- formy represji stosowane wobec działaczy opozycyjnych.

B. Uczeń rozumie:

- przyczyny powstania organizacji opozycyjnych,
- istotny wpływ organizacji opozycyjnych dla przemian demokratycznych w kraju,
- pojęcia i określenia: opozycja demokratyczna, WRON, Solidarność Walcząca, Niezależne Zrzeszenie Studentów, Pomarańczowa Alternatywa, happening, Solidarność Polsko-Czechosłowacka.

C. Uczeń potrafi:

- poszukiwać informacji dotyczących tematu, zaprezentować je oraz poddać krytycznej analizie,
- rozwiązywać problemy w sposób twórczy,
- powiązać wydarzenia historii regionalnej z wydarzeniami historii kraju,
- odpowiedzieć na pytanie: jaką rolę odegrały poznane organizacje w walce o demokrację?
- przeanalizować samodzielnie ulotki z czasów stanu wojennego i zaprezentować swoje spostrzeżenia,
- wejść w rolę działacza opozycyjnego i zaprezentować przyczyny swojej postawy,
- ocenić działalność organizacji demokratycznej,
- przygotować pytania dla zaproszonego gościa – przedstawiciela działacza opozycji demokratycznej.

• Cel wychowawczy:

- szukanie wartości ponadczasowych ważnych dla każdego człowieka, społeczeństw i narodów;
- kształtowanie szacunku dla postaw patriotycznych i poczucia wdzięczności, dla tych, którzy odrzucając konformizm walczyli o niepodległą i suwerenną Polskę.

Środki dydaktyczne:

- materiały ikonograficzne, wybrane utwory i teksty kultury nawiązujące do walki z aparatem komunistycznym (patrz płyta), rzutnik multimedialny,
- „Wrocławski gawrosz” – film o Jarosławie Hyku, który został potrącony przez samochód MO podczas manifestacji we Wrocławiu 31 VIII 1982 r. (patrz płyta).

Metody nauczania:

rozmowa nauczająca, dyskusja na temat relacji i współpracy pomiędzy ośrodkiem opozycji wrocławskiej, a innymi ośrodkami opozycji w kraju i poza granicami

Czas trwania zajęć:

Lekcja 1 lub 2 x 45 min. (w zależności od stopnia wiedzy uczniów i zapotrzebowania)

Uwagi dodatkowe:

Uczniowie powinni otrzymać wcześniej (ok. 2 tygodni przed planowanym terminem zajęć) polecenie wyszukania informacji na temat: Solidarności Polsko-Czechosłowackiej, Pomarańczowej Alternatywy, Solidarności Walczącej, Ruchu „Wolność i Pokój” itp.

Wśród określonych punktów do opracowania winny się znaleźć także zagadnienia do opracowania prezentacji multimedialnej, bądź wystawy na temat ulotek i druków drugiego obiegu (do wykorzystania materiały ikonograficzne – patrz płyta).

Wybierając alternatywne tematy: „Wrocławskie krasnale, a demokracja” albo „Jak krasnale komunizm we Wrocławiu obalały...” w trakcie lekcji dokładniej trzeba omówić i zaakcentować działalność Pomarańczowej Alternatywy – również w klasach młodszych ten temat może zainteresować uczniów.

Bank pomysłów:

Zaproszenie znanego w regionie działacza opozycji demokratycznej (np. Leszka Budrewicza, Władysława Frasyniuka, Józefa Pinióra, Kornela Morawieckiego), który może brać udział w całych zajęciach, bądź tylko w dyskusji.

Podczas przedstawienia na lekcji zdobytych przez uczniów informacji można ogłosić mini-konkurs na najlepsze zaprezentowanie organizacji opozycji demokratycznej i jej działalności.

Stworzenie wystawy prezentującej rodzinne pamiątki z okresu stanu wojennego.

PROPONOWANY PRZEBIEG LEKCJI:

1. Czynności porządkowe.
2. Wyjaśnienie tematu zajęć i ich celu.
3. Prezentacja zebranych przez uczniów informacji wg planu:
  - **Geneza powstania opozycji demokratycznej (omawiają uczniowie, ewentualnie nauczyciel):**
    - jednopartyjność w Polsce, rządy komunistów, powstanie niezależnych związków zawodowych, wprowadzenie stanu wojennego, represje wobec działaczy „Solidarności”,
  - **Organizacje opozycyjne na Dolnym Śląsku:**
    - NSZZ Solidarność, Solidarność Walcząca, Konfederacja Polski Niepodległej, Pomarańczowa Alternatywa, Ruch „Wolność i Pokój” (do wykorzystania materiał ikonograficzny – patrz płyta),
  - **Cele i formy działania organizacji demokratycznych:**
    - akcje propagandowe – ulotki, czasopisma, manifestacje, akcje „pod zegarem” na Świdnickiej, krasnale,
    - represje władzy wobec działaczy opozycji (film „Wrocławski gawrosz” – patrz płyta);
    - aresztowania, internowania, pobicia, przesłuchania,
    - powiązania dolnośląskich organizacji z innymi ośrodkami opozycji w kraju i poza jego granicami,
    - Solidarność Polsko-Czechosłowacka.
4. Bieżąca kontrola prezentowanych informacji przez nauczyciela.
5. Dyskusja na temat rangi wrocławskiego (dolnośląskiego) ośrodka na tle innych ośrodków opozycyjnych Polski:
  - Czy opór organizacji demokratycznych był tu podobny do innych rejonów Polski?
  - Co powodowało, że działalność organizacji antykomunistycznych była tu szczególnie nasilona?
  - Która grupa społeczna zdecydowanie przewodziła grupom demokratycznym i dlaczego?
  - Które metody walki z władzami komunistycznymi są szczególnie i dlaczego?
  - Które metody walki wymagały największej pomysłowości?
6. **Rozmowa na temat współpracy z zagranicznymi działaczami opozycji demokratycznej:**
  - cele i działalność Solidarności Polsko-Czechosłowackiej,
  - przyczyny ożywionych kontaktów ze stroną czeską i słowacką,
  - znajomość z Vaclavem Havlem, późniejszym prezydentem Czech.
7. **Ocena pracy uczniów. Rekapitulacja:**
  - Jaką rolę odegrała opozycja na Dolnym Śląsku podczas stanu wojennego?
  - Skąd mogła wynikać specyfika działań opozycji demokratycznej na terenie Dolnego Śląska?
  - Czy hasła wówczas głoszone zostały do dziś zrealizowane?
  - Jakie organizacje bądź postacie opozycji dolnośląskiej były słynne (znane) na terenie całej Polski?

Przydatne pozycje i strony:

- » *Cecuda Dariusz, Leksykon opozycji politycznej 1976-1989, Warszawa 1989.*
- » *Krasnoludki i żołnierze. Wrocławska opozycja lat osiemdziesiątych, Pamięć i Przyszłość, nr 2/08.*
- » *Padraic Kenney, Wrocławskie zadymy, Wrocław 2007.*

- » *Polityczno-prawne aspekty walki politycznej i konfliktów społecznych w Polsce w latach 1980–1983, Wrocław 1994.*
- » *Rudka Szczepan, Wrocławskie pisma bezdebitowe 1973-1989, Wrocław 2001.*
- » *Stefański Stanisław [Suleja Włodzimierz], Solidarność na Dolnym Śląsku, Wrocław 1986.*

- W www.polskaludowa.com/
Internetowe Muzeum Polski Ludowej
- W www.pomaranzczowa_alternatywa.republika.pl/
- W www.polskaludowa.com/pomaranzczowa.htm
Pomarańczowa Alternatywa
- W www.pomaranzczowa_alternatywa.republika.pl/
Ruch Wolność i Pokój
- W www.studencki-komitec-solidarnosci.webpark.pl/
Studencki Komitet Solidarność (SKS)